

Anula II.

Nro 21.

Foi'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religioasa a clerului si a
poporului.

Redigata de

Dr. Alesandru V. Gram'a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

10 Novembre 1884.

Cuprinsulu:

Ceva despre educatiunea in familiile preotiesci. — Epitrachilulu si brăulu
preotiescu. — Dreptulu civiil austriacu. — Literatura. — Schelete de predici.
— Varietăti.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiuulu pre unu anu **3 fl. v. a.**

Blasiu, 1884.

Tipograff'a Seminarului gr-cat. in Blasiu.

Ceva despre educatiunea in familiile preotiesci.

La pucine popore in Europ'a este chiamarea preotului asia multifaria cá la poporulu nostru, La noi elu nu are se fia numai parinte sufletescu alu poporului, ci pre umerii lui mai cade si sarcin'a cea grea de purtatoriu de cultura, si inca si mai multu, elu este chiamatu a dá directiv'a si in mai multe relatiuni sociali ale poporului.

Este grea in adev eru chiamarea acést'a multifaria a preotului in poporulu nostru. Inse chiaru pentru ace'a, pentru-cá este atátu de grea, in ea are preotimea nostra campulu celu mai frumosu de a-si aretá poterea s'a de vietia. Ori ce statu pre lume numai deca are un'a chiamare grea si multifaria, si pre ace'a o si implinesce conformu cerintieloru si asceptariloru, numai singuru prin acést'a pote aretá, cá posede destula potere de vietia, cá este unu factoru folositoriu, ma necesariu binelui si progresului comunu. Precându la casu contrariu si pierde mai antaiu tota vedi'a, autoritatea si respectulu, dupa ace'a influinti'a, si in urma devine unu factoru ingreunatoriu pentru societate.

In colonele foiei nostre a fostu de multe ori verb'a despre chiamarea clerului nostru cá pastoriu sufletescu; a fostu vorba si despre chiamarea lui cá portatoriu de cultura. Cu ocasiunea acést'a inse vomu vorbí ceva despre chiamarea lui de a dá directiv'a in diversele relatiuni sociali ale poporului.

Preotimea nostra in cea mai mare parte fiendu casatorita figuréza in societate si cá parinte de familia. Grigea cea de antaiu si cea mai mare inse a unui parinte de familia este, cá filoru sei nu numai se le dé un'a educatiune domestica buna, ci cá se-i créscá pentru unu anumitu statu de vietia, in care se pota traí onestu si se pota pune bas'a la un'a familia sanetosa in tota privinti'a. Obligatiunea acést'a la preotimea nostra este cu atátu mai mare, cu cátu ea de comunu nu posede atát'a avere nice pre departe, cátu fii sei se pota traí numai din ace'a. De ací urméza, cá preotimea nostra trebue se fia cu mare atentiune la ace'a, cá spre ce statu de vietia si cresce fii sei, si totu de a un'a se aléga ace'a ce este mai practicú si mai folositoriu atátu pentru famili'a sa, cátu si pentru poporu.

Cu dorere inse trebue se veda ori cine, cá cea mai mare parte din preotimea nostra in privinti'a acést'a stá legata mortísiu de unele idei vechi si cátu se pote mai nepractice. Celi mai multi preoti nu-si facu nice odata unu planu bine precugetatu cu privire la crescerea prunciloru mai cu sema aceloru de genulu barbatescu. Ci totu planulu loru stá in ace'a, cá deca vine tempulu de scola, atunci i tramitu in ver unu orasiu la ver unu gimnasiu, fora de a mai cugetá la ace'a, cá ore ce o se faca cu eli, deca voru absolvá gimnasiulu. Cáce prin absolvarea gimnasiului nu li a datu nimic'a in mana, ci numai scientiele pregatitorie pentru academia. Ma altulu tiene câte doi,

trei, si chiaru si patru priu gimnasii, fora cá se cugete la ace'a, cá ce va face cu eli deca voru absolvá gimnasiulu, si óre fiva in stare dupa absolvarea gimnasiului a li dá si spesele recerute la academii seau universitati. Ma ce e mai multu si mai de condamnatu. Nu pucini vedu, cá copii loru de ori ce alta suntu buni, numai de studiu nu, căce numai inota cá canele prin apa in gimnasiu din un'a clase in alt'a, asia încátu nu pote avé nice una sperantia fundata, cum-cà acel'a vá fi in stare ver odata a traí dupa studiu. Si totusi nu se indupleca a cugetá seriosu la ace'a, cá se-lu ie dela scola, si se se ingrigesca de elu pre alta cale.

Astu-feliu educatiunea filoru nostri de preoti in cele mai multe casuri se reduce la ace'a, cá -i tramitu la scola, fora de nice unu planu bine pre-cugetatu, cumcã ce va face cu eli.

Din modulu acest'a inse primitivu, dupa care celi mai multi din preotimea nostra si indrepta educatiunea filoru sei, urméza mai multe inconveniente si daune materiali si culturali. Cà mai antâiu este una dauna materiala insemnata a spesá sume mari de bani pre la gimnasiu cu copii, deca parintele loru scie, cumcã dup absolvarea gimnasiului nu va fi in stare a-i portá si la studiele academice. Nu odata se intempla, de studenti absoluti de gimnasiu nefiendu in stare si neavendu cu ce trece la studiele academice, trebue se se multumésca cu câte unu oficiu de docente la sate. Acum este bine, frumos, si chiaru de lipsa, cá docentii dela sate se aiba calificatiune suficienta pentru oficiulu loru. Calificatiunea acést'a inse la nice unu casu nu este de lipsa se fia egala si de ace'asi natura cu calificatiunea castigata prin absolvarea celoru 8 clase gimnasiali. Si asia in casulu acest'u s'a spesatu multu mai multu decâtu ar' fi fostu de lipsa pentru unu oficiu de docente la sate, fora cá se aiba cineva ver unu folosu de acoló. De alta data se intempla, de câte unulu absolvéza gimnasiulu numai Domnedieu scie cum, asia cá a statu in fia-care clase câte unu anu, si in alt'a si doi printre celikulti, fora cá se se fia legatu nemic'a de elu, si acum candu absolvéza, nu este nice capace de studie academice si e si seracu, de si candu ar' fi capace, nu are cu ce se sustiené. Atunci incepe a molestá Ordinariatele, cá se-i primésca la teologi'a morala pre câte unu satu reu, va se díca, deca n'a potutu face la scola nemicu din elu, atunci va fi celu pucinu bunu de preotu, cá si cum statulu preotiescu ar' fi celu mai de diosu, una specia de refugium peccatorum. Érasi in alu treile casu dupa ce a absolvatu gimnasiulu, la teologia nu a potutu fi primitu, la alte scientie nu are cu ce merge, ia frundia in buze si se duce in Romani'a. Ma se intempla inea casuri si mai triste. Se intempla de repetiendu mai fia-care clase si mai siediendu pre acasa câte unu anu doi, imbetranesce prin clasele inferioari, asia cátu nu e chiaru raritate a vedé copii de preoti de ai nostri de câte 17—18 ani cu mustetie prin clasa a dou'a si a antâi'a. Acestia apoi fiendu cu totulu ne-capaci de studiu, mai pre urma se alegu nesce bicheri si strengari de celi mari.

Tote inconvenintiele aceste si au caus'a in modulu celu primitivu si nepracticu, cu care multi din preotii nostrii si crescú copiii si se ingrivescu de statulu de viétia, dupa care voru avé se traiesca. De aci apoi urméza impregiurarea ace'a trista, cá este raru preotulu acel'a, care la betranetie se pota díce, cá si a crescutu copiii toti de asia, cátu toti se pota traí in societate asia precum se cuvine. Ma defectulu acest'a dela preotime a intratu si la poporu, unde inca vede omulu omeni, ce-si ducu copiii la gimnasiu fora nice unu planu, cumcá ce va face cu eli, deca pre langa seracia si fome destula voru absolvá gimnasiulu caue canesce. Pre calea acést'a se produce in poporulu nostru una specie de proletariatu gimnasialu fora scientia, fora cultura, fora credintia, fora nobilitate, banu numai de esportatu din tiera.

Este unu principia socialu, cá cultur'a este legata si conditionata de bunastarea materiala. Asia cátu numai acel'a pote inaintá in cultura, care are si bunastare materiala. Din care cauza pre la poporele cele culte de regula numai omeni cu stare buna materiala si propunu a alege pentru fi loru staturi de acele de vietia, pentru cari se poftesce una cultura inalta si studiu in-delungatu, cari tote poftescu spese mari. La noi chiaru din contra — cea ce e unu semnu, cátu de primitiva este ide'a nostra despre cultura — tota seracimea si sarantocimea clericala si mirenésca voiesce se-si cresca copiii pentru atari staturi, cá si cum cultur'a s'ar' culege depre stele, ce le vede ori cine fora spese.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ar' fi tempulu, cá clerulu nostru se incepa a dá una directiva mai sanetosa in privintia acést'a. Se vorbesce si striga in continuu, cá avemú lipsa de clasa midilocia de meseriasi. Nimene nu vede lips'a acést'a mai tare si mai bine cá preotimea. Si totusi chiaru preotimea se padiesce de clasea acést'a cá de focu. Si Donne cátu de fora cauza. Ce modu de viétia pote se fia mai onestu decátu traiulu cu lucrulu maniloru proprii? Nu voimu noi prin acést'a se dícemu, cá preotii nostrii se faca din copiii loru numai maiestri. Acést'a nu o dícemu cu atátu mai vertosu, cá totu preotimea nostra este chiamata in poporulu nostru in cea mai mare parte a-i dá si inteliginti'a de lipsa. Ce voimu noi a díce, este numai ace'a, cá preotimea nostra se incepa a-si face unu planu mai practicú si mai conformu impregiurariloru reali cu privire la crescerea filorú ei. Anume se nu mai impla fora de nice unu planu numai scolele cu eli. Si la scola se tiena numai pre atátia, pre cáti apoi va si fi in stare a-i educá asia precum se cuvine si a face din eli ade-verati omeni cu cultura si cu scientia spre a poté ocupá in viétia pusetiuni socialí la cari aceste suntú neincungiuratu de lipsa. Din aceia inse, pre cari nu-i pote tiené si educá la scola precum se cuvine, seau nu aréta de locu aplicare si semne bune pentru studiu, se faca totu atátia maiestri buni, éra spesele cele multe, ce le aru avé cu eli pre la scola fora de nice unu folosu, mai bine se le crutie pentru tempulu, candu se voru etablá cá maiestri de sine statatori. Asemene nu se pote aprobá nice principiulu acel'a, cá maiestrii se

face numai din celi fora capacitate si câte odata chiaru si stupidi. Maiestrulu inca trebuie se fia omu desceptu. Principiulu celu adeveratu nu e, cá pre celi descepti se-i tiena la scola, si pre celi fora talentu se-i face maiestri, ci principiulu acest'a suna numai, cá la scola se nu tiena nice odata de celi fora talentu, si de ar' fi toti cu talentu, deca nu este in stare a-i tienie la scola precum se cuvine, mai bine se face din eli maiestrii buni decâtu intelligenti semidocti si numai cu spoiela de cultura.

Cátu capitalu s'ar' crutiá prin acést'a in clerulu si in poporulu nostru, pote omulu se veda de acoló, deca considera, cá capitalulu consumatu pre la scoli cu nesce copii, din cari nu se alege nice odata persone cu pusetiune sociala conforma capitalului spesatu cu crescerea loru, este totu de a un'a unu capitalu pierdutu, aruncatu in ventu. Afora de ace'a deca face din eli maiestrii buni si solidi, prin acést'a de o parte se speséza mai pucinu, éra spesele se rentéza in atât'a, in câtu in cele mai multe casuri din respectivii copii se voru alege omeni cu pusetiune sociala conforma capitalului consumatu cu educatiunea loru. Se intrebamu p. e., cá ore platescese a tienie pre câte unu copilu 12 ani la scola cu spese mari — acést'a la casulu cându din norocire nu va repeti nice una clase, cace candu mai si repetiesce clasele, atunci suntu mai multu de 12 ani — ore platesce a spesá cu elu tempu asia indelungatu, pentrucá mai pre urma se se alege din elu unu moralistu reu seau unu docente slabu si fora conscientia dela sate. Se calculeze omulu numai spesele cuartirului si a cartiloru in numerulu acest'a lungu de ani, si se va convinge, cá cu capitalulu consumatu pre aceste ar' fi potutu face din elu unu meseriasiu bunu, onestu si solidu.

In urma scimu, cá celi mai multi meseriasii se prapadescu si nimicescu pentru ace'a, cá suntu din parinti de totu miseri, câtu nice odata nu potu se deschida atelier de sine statatoriu din lips'a de capitalu. Acum preotii nostrii cumu suntu in stare a dá zestre frumosa la fetele loru, aru fi de securu in stare a ajutá multu pre copiii loru meseriasii la deschiderea atelierului, si inca cu atâtu mai vertosu, cá atunci nu aru spesá fora tréba cu eli pre la scoli.

De doue defecte suferé tendinti'a nostra spre formarea clasei de mijlocu de meseriasii. Antáiu cá la meserii se trimitu numai celi fora talentu, si a dou'a, cá se trimitu numai de celi seraci. Defectele aceste singuru preotimea le pote cassá premergundu cu esemplu si abdicundu de datin'a cea vechia de a-si cresce copiii totu numai la scola fora nice unu planu bineprecugetatu.

Epitrachilulu si bráulu preotiescu.

Alu doile vesméntu liturgicu e: *Epitrachirulu* (επιτραχήλιον, stola, orarium), unu vesmentu in latime cam de 3—4 pálmi, care prin o taiatura se asiédia in grumadiu, si de acolo descinde in josu pre peptu ajungandu de regula pana la petiore.

Desi ornatulu acest'a *in sene* consideratu nu e insemnulu distinctivu alu

jurisdicțiunei propriie, indirecte și mediate totuși se poate considera, că aceia e unu ornatu nu numai de onore și de demnitate, ci încătu-va și de putere distinctivă jurisdicțională a ordului sacerdotal, încătu adevărat preotulu de câte ori implinesce ver-o funcțiune sacra stensu legată cu puterea spirituelă împartăsită prin s. sacramentu alu ordului că: celebrarea s. liturgie, administrarea sacramentelor și a sacramentalieloru, totu de a un'a trebuie se fia îmbracatu cu acestu ornatu sacru ¹⁾.

Ce se ține acuma de însemnatatea mystică a acestui ornatu, aceia se cunosc din cupriusulu rogatiunei duse la îmbracarea aceluia „*Binecuvântatu este Domnedieu — se roga preotulu — celu ce vârsa darulu seu preste preotii sei, că mirulu pre capu, ce descinde pre barba, pre barb'a lui Aronu, ce se scobora pre fimbriile vesmentelorui lui*“.

Dreptu aceia, epitrachirulu mai înainte de tote întipuesce: *darulu cerescu și puterea Spiritului santu*, carea din destulu se vârsa preste preotu, și prin tensusu, adevărat din puterea funcțiunilor sacre de către preotu implinite, se împartășește și poporului credinciosu, că înzestratu cu abundenți'a Darului Spiritului, de o parte se potă pastră starea neînculpată și nemustrată înainte altarului, se potă stă fora macula înainte mesei Domnului spre a lucră întru santia, santulu și preacuratulu trupu și pretiosulu sange (Rogat. cred. înainte Cant. Cherubic.), se potă duce o viață sântă și nevinovată, că astufeliu credinciosilorui sei „*se fia spre esemplu cu cuvântulu, cu viața, cu iubirea, cu spiritulu, cu credința și cu curăția*“ ²⁾; era de alta parte că celu chiamatu de Domnulu, cu bucuria și cu iubire se implinască chiamarea sa și cu effectu îmbucurătoriu servitiulu Domnului, și în acestu modu se potă lucră mântuirea celor credinciosi, se potă implini voi'a Tatalui cerescu, carea este sântirea noastră.

O! și cine ar' ști spune, câtă lipsă are preotulu de acestu daru cerescu, de această putere și ajutoriu alu Spiritului santu întru credințios'a lucrare a deregătoriei sale?! cine ar' ști enumără și indestulu pretiuș, că câtă usurare și mangaiare, ce effectu mântuitoriu curge preste preotu și fideliu sei din abundenți'a acelu daru?!

Grea e sarcin'a, și spinosă e chiamarea preotului, nenumerate sunt pedecile, ce întempina întru implinirea misiunii sale. Tota viața sa este, seau celu pucinu ar' trebui se fia o jertfa continuă pentru mântuirea sufletesca a turmei grigei lui concredite. Dar' neci Domnedieu nu-lu parascesce, ci deca „*patimele lui Christosu prisoscesc — în preoti — asia prin Christosu prisoscesc și mangaiarea întru ei*“ ³⁾. „*Darulu celu cerescu, care cele nepotintiose le tamăduesce, și cele lipsite le întaresce*“ (form'a sacr. a ord. Preot.) indulcesce necasurile sufletului preotiescu „*cu mangaiare și bucuria multa*“ ⁴⁾, i dă taria

¹⁾ Cf. Can. 22, 23. Sinod. Laod. an. 372. facia de Diaconi.

²⁾ I. Tim. IV. 12.

³⁾ II. Cor. 1, 5.

⁴⁾ II. Cor. 7, 4.

si ajutoriu la vreme de lipsa, si ce e mai multu e, că cându se vá aretá mai marele pastoriloru, preotii cei ce bine servescu „*voru luá cumun'a marirei cei nevestedíte*“ cá si „*cei drepti si intielegatori*“ (Apoc. II, 2, 9, 10; III, 10—12; Daniilu XII, 3; I. Petru V, 4).

Insemnatarea de mai susu a epitrachirulu o adeveresce si *Sym. Thessal* candu dice: *Stol'a* (epitrachiruiu) *preotiesca intipuesce darulu cerescu initiatoriu (santitoriu) alu Spiritului: pentru ace'a fia-care Archiereu si preotu candu lu imbraca dice: binecuventatu e celu ce versa darulu seu s. c. l. Pentru ace'a fiasce-care preotu cu ace'a se imbraca de câte ori implinesce ceva functiune sacra⁴⁾*.

Pre langa acést'a insemnate, alti liturgisti, mai alesu pre bas'a rogatiunei, cu care in baseric'a apuséna, ornatulu din costiune se admanuéza celui ordinaru, dñcu, că epitrachiuulu intipuesce jugulu Domnului, ce cu credintia, cu placere si cu pacientia are se-lu porte preotulu. Adeca cá asemenea Pastoriulu celui bunu, in tota viéti'a si in tote lucrurile sale intr'acolo se nisuésca, cá oile cele credtiose se le indrepte la pasiunea cea buna a legeri lui Christosu, éra cele retacite cu osardia se le caute, cu iubire se le indrepte si se le readuca la Christosu.

Facia de archeologi'a acestui ornatu se fia insemnate urmatoriele:

Epitrachilulu seu stol'a = *στολή* (dela *στειλω* = pono, orno, induo) vesmêntu, imbrecauêntu seu ornatu, atátu dupa s. s. scripturi, cátu si de dupa usulu vorbirei poporeloru pagâne, preste totu desémna unu atare vesmentu, cu care se acopereá, respective se orná trupulu. Pentru care s'a si potutu vorbí de stola persica (*περσικη*) si medica (*μηδικη*). Mai de multe ori inse desemná vesmentu de onóre si de gala alu femeiloru *).

Asia spre es. in s. scriptura a legeri vechi sub numire de stola se intielege preste totu „haina“, si in sensu translatu, „haina de marire“ „de resboiu“ vesmentu „preotiescu“ si „imperatescu“. In cartea Facerei (41, 42) se amintesce stol'a cá o haina de visonu, Josifu a donatu fratelui seu Beniaminu 5 haine (stole)²⁾; Davidu imperatulu se dice a fi fostu imbracatu in haine de visonu³⁾; in cartea Machabeiloru⁴⁾ se vorbesce de haina (stola) de marire, de resboiu, cu care tinerii eráu imbracati, éra in a 2-a carte a Macaveiloru⁵⁾ se amintescu haine (stole) sante de ale preotiloru inchinandu-se inaintea altariului; totu asia se face amintire si de haine (stole) de gele si de necazu⁶⁾.

¹⁾ Stola vero sacerdotalis initiativam coelitus descendentem Spiritus gratiam menti objicit; propter hoc enim pontifex et sacerdos in caput illam immitens Benedictus deus — ait — qui super sacerdotes suos gratiam effundit. Quilibet idcirco sacerdos illam in omni sacra actione assumit. (de missa et templo l. c. pag. 184.

*) G. H. Nieupot. De ritib. rom. pag. 304.

²⁾ Fac. 45, 22.

³⁾ Paral. 15, 27.

⁴⁾ I, 14, 9.

⁵⁾ II Macav. 3, 15.

⁶⁾ Baruch. 5, 1.

Nu numai inse in legca cea vechia, ci si in cea noua intelnimu numirea acést'a a stolei in intielesulu de mai susu.

Asia in esemplulu fiului retacitu se face amintíre de „hain'a cea de taina (deci de onóre); insusi Mantuitoriulu in demascarea carturariloru vorbesce de „haine lungi“¹⁾, seau de haine de pompe²⁾.

De unde aieve se cunosce, cá sub numire de stole s'a intielesu oresi careva vesmentu, ce serveá spre acoperirea ori infrumsetiarea trupului.

Si cumca crestinií cei vechi espresiunea de „stol'a“ de dupa usulu vorbirei orientale grecesci o au luatú spre desemnarea de vesmentu, — precum díce Hefele — e afora de tota indoiel'a. Si in acestu sensu apoi a trecutu si epitrachirulu seau stol'a in víeti'a bisericeí, in cultulu divinú.

Bráulu (ζώνη, cingulum, balteus) are seau form'a unei fune gatite din peru de camila, ori de metasa, seau a unei legatorie de 4—5 degete late de asemenea materia cu epitrachirulu. Scopulu bráului e, cá servesce spre suffulcarca stichariului undulante.

Insemnatarea allegorica — adeca cu referintia la Christosu — e, cá: intipuesce funea, cu carea fú legatu Mantuitoriulu. Éra insemnatarea morala referitoria la persón'a preotului e, cá acel'a simboliseza poterea si tari'a animei, carea preotulu cá unu luptatoriu fidelu si cá unu lucratoriu sergutoriu are se arete in víeti'a sa³⁾.

Acestu ornatu simboliseza, cá preotulu imbracatu cu saba credintiei, cu coifulu mantuirei si cu pavaz'a dreptatei, cu priveghiare neincetata, cu serguintia neobosita are se se lupte contra ispiteloru patimeloru trupesci si sufletesci, cá astufeliu lhandu invingere asupra satanei, asupra lumei si trupului, se pastreze curati'a fecioreasca a sufletului si a trupului si pre acestu din urma se-lu prefaca in baserica santa Domnului, in locuinti'a demna de Spiritulu Santu.

Acésta insemnatare se atribue bráului si de catra Suarez dícandu: „bráulu intipuesce infranarea trupului si castitatea: incinge, stringe si mortifica cópsele“⁴⁾. Éra *Sym. Thessal* la ordinarea Subdiaconului díce: „Ei ilu incingu cá pre unulu care mai multu nu are se porte vesmentulu celu liberu alu castitatei, fora prin moderare si curatia are se-lu incinga la cópsele sale; incátu adeca lui (Subdiaconului) mai multu nu e ertatu a se insurá“.

Si cu adevveratu, ce e mai frumosu, decátu unu sufletu, ce locuiesce in trupu feciorescu! ce e mai maritu, decátu anim'a infrumsetiata cu splendórea curatiei trupului? Dreptu are intiepleptulu, candu díce, cá „Neci o cumpanire nu este demna sufletului celui infranatu“⁵⁾, cáci unu atare sufletu este obiectulu

1) Marc. XII, 38; Luc. XX, 46.

2) Marc. XVI, 5; Apoc. VI, 11; VII, 9, 13, 14 si XXII, 14.

3) Math. 20; II Tim. c. 4.

4) »Cingulum carnis continentiam et castitatem indicat; cingit enim lumbos, adstringit et mortificat«. Suarez in disp. III, 82 sect. 2 n. 3.

5) Int. sirac 26, 17.

iubirei, pretiuierei si stimei atâtu inaintea omeniloru, câtu si alui Domnedieu. Infranarea, incingerea mijloceloru cugetului ne face fii ascultarei ¹⁾, curati'a este splendórea sufletului, frumséti'a trupului, stralucirea demnitatii omenesci. Ace'a i impartasiesce *mirosu de mirésma intru Christosu Isusu Dlu nostru* ²⁾.

Si éta o atare corabia are se stralucésca, o atare infranare are se in-frumsetieze mijlocele cugetului, medularile preotului, carele e chematu a aduce atâtu pentru sene, câtu si pentru nescientiele poporului sacrificiu santu curatu si fora macula.

Brâulu cá unu vesmentu, ce servece spre sufflucarea altoru inbracamente mai lungi, a fostu in usu la tote popórele.

In legea vechia se numera intre hainele cele sante liturgice ³⁾. In legea noua S. Joanu botezatoriulu inca erá incinsu in mijloculu seu cu brâu de curea ⁴⁾, si preste totu pre tempulu Mantuitoriului si alu SS. Apostoli in-trebuintiarea brâului erá comuna la fia-carea classa de omeni, cu ace'a diferintia numai, cá dignitarii aveau brane mai pretioase decâtu cei de classa mai diosu, dupa cum e si adi.

Si cumcà crestinii dintâiu atâtu in viéti'a de tote dfele, câtu si la cultulu divinu s'au folositu de brâu, e fora de indoiéla, numai câtu brânele acele au fostu simple si nu lucuose. Ce'a-ce s'ar vedé din scrierile SS. Parinti, cari necontenitu si cu tota severitatea condemneau lucsul si recomandáu modesti'a si simplicitatea intru tote.

Si numai incepandu din véculu alu 3-le, de candu adeca la cultulu divinu s'a inceputu a se intrebuinti'a vesmente sacre mai pretioase, a fostu urmare cá si brâulu se fia de ace'asi frumsetia si pretiositate cá si cele alalte ornate sacre.

Joanu Borosiu.

Dreptulu civilu austriacu.

(Continuare din Nr. 20).

Tractatu despre dreptulu ereditariu.

Despre legate.

Déca pentru una persona ore-care testatorele dispune, cá se i-se dée unu obiectu seau una suma anumita de bani, dispusetiunea acést'a se numesce legatu, ér' person'a in favorulu careia se a facutu legatulu, se chiama legatariu.

Pentru cá unu legatu se aiba valoare, se recere cá acel'a se se faca de catra unu testatore capace de a testá prin unu testamentu validu, unui legatariu capace de a eredi.

Legatele cadu in sarcin'a eredelui seau a ereditóru, in proportiunea partiloru de ereditate seau in mesur'a dictata de testatore. Legatariulu seau

¹⁾ I Petru I, 13, 14.

²⁾ II Cor. II 15 seg.

³⁾ Esire 28, 4; 29, 8; — 39, 28.

⁴⁾ Math. III, 4.

succesorii lui castiga dreptulu asupra legatului din momentul morței testatorului.

Déca obiecte singuratice seau remuneratiuni mici pentru servitori, facu obiectulu legatului, acel'a se pote pretinde fora amanare, ér' celea lalte legate numai la unu anu dupa mortea testatorului, decumva terminulu estradarei acelora nu l'ar' fi statoritu testatorele altu-cumu.

Formulare de testamente.

I.

Testamentu scrisu si subscrišu de testatoru cu man'u propria, cu legate, cu restrictiunea de conditiune, terminu si mandatu.

1 fl.

timbr.

Subscrișulu mai in ainte de tote aducundu cea mai fierbinte multiumita prea bunului Domnedieu, pentru-cà mi-a daruitu una vietia atàtu de indelungata, si mi-a datu potere, volia si medîloce, cá pre langa una vietia cumpetata, ce am dusu, se potu acuirá si ceva averi, cá dupa mortea mea pentru distribuirea acestoru averi, între erediî mei se nu se nasca neintielegeri, pana cându inca me aflu trupesce si sufletesce sanetosu, dupa o precugetare matura, liberu si nesilitu de neme me am decisu a face urmatoriulu :

Testamentu.

1. Recomandandu-mi sufletulu indurarei Domnedieesci, dorescu cá corpulu meu se se immormenteze dupa ritulu bisericeî greco-catolice, fora pompa, dar' intru unu modu corespundietoriu positiunei mele eclesiastice si sociali, ce ocupu.

2. Preotului, care va pontificá la immormentarea mea, i-lasu 25 fl., contionantelui 2 galbini imperiali austriaci, celoru alalti preoti functionatori la unulu câte 5 fl., ér' cantorului si crasnicului câte 3 fl. v. a.

3. Dispunu cá numai decátu dupa immormentarea mea se se imparta între seracii opidului Blasiu fora deosebire de nationalitate si confesiune 100 fl. v. a.

4. Dispunu cá numai decátu dupa immormentarea mea personeloru, cari in momentul morței mele seau aflatu inca in servitiulu meu, afora de eventualulu salariu restantu, se li-se mai solvesca inca salariulu pre unu anu in ainte.

5. Dispunu cá tote cartile câte le am, impreuna cu tecele in care se afla elocate acelea se se dée gimnasiului greco-catolicu din Blasiu, caruia le donezu.

6. Dispunu cá la 8 dile dupa immormentarea mea mediculu meu, care me a curatu Domnului Dr. Joanu Colceriu se i-se dé 200 fl.

7. Dispunu cá reuniunei pompieriloru din Blasiu se se solvesca 100 fl. v. a.

8. Dispunu cá nepotului meu Adrianu Rusu in dtu'a cându si va serbá cununi'a cu nepot'a mea de sora Polixen'a Radulescu se i-se dé 2000 fl. v. a.

9. Dispunu cá nepotului meu Aureliu Rusu se i-se dé in anulu 1890, 100 fl. v. a.

10. Vesmintele mele le testezu nepotului meu Nicolau Colini de presente protopopu in Sucal'a.

11. Dupa 6 luni dela immormentarea mea dispunu a se dá bisericeii gr.-catolice din Sucal'a 500 fl. v. a., ér' scolei gr.-catolice de acolo 1000 fl. v. a. cu observarea cá venitul celor 500 fl. testate bisericeii jumetate va fi a preotului si cantorelui, ér' cealalta jumetate se va intrebuinti'a spre acoperirea lipselor bisericeii; este obligatu inse preotulu bisericeii respective a tiené in totu anulu la 15 Martiu câte una liturgia pentru odichn'a sufletului meu; ér' jumetate din venitul milicii de floreni testate scolei va fi a docentelui, ér' cealalta jumetate dispunu cá scolarii mai diligenti, cari frecuenta cea scola se se proveda cu cartile necesarie.

12. Dispunu cá la unu anu dupa immormentarea mea se se dé Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu 2000 fl. v. a.

13. Dispunu cá la unu anu dupa immormentarea mea se se dé societatei pentru fondu de teatru romanu 1000 fl. v. a.

14. Dispunu cá cele 10,000 fl. v. a. ascurare de vietia, ce are se le platesca dupa mortea mea societatea de ascurare Transilvani'a din Sibiu se se dé prea veneratului capitulu metropolitanu gr.-catolicu din Blasiu, pre care lu rogu, cá in considerarea marelui lipsa de industriasi romani se benevoiesca a se adresá prin unu apelu catra toti romanii bene simtitori de a contribui spre a se poté infientiá in Blasiu una scola industrialá de manu-facturi, rogandume cá apoi si acesta suma se o intrebuinteze spre acestu scopu, ér' pana atunci se benevoiesca a o capitalisá.

15. Dispunu cá sum'a de 10,000 fl. v. a. care pre langa libelulu de sub Nr. 2407 este depuse spre fructificare la institutul „Albin'a“ din Sibiu se se depuna cá fundatiunea mea la Prea Veneratulu Capitulu Metropolitanu din Blasiu, pre care lu-rogu a dispune, cá din venitul acestei sume pre totu anulu se fia intretienuti trei tineri romani gr.-catolici in Seminariulu junimei studiose gr.-catolice din Blasiu, infientiatu de Escclenti'a sa parentele Metropolitanu Dr. *Joanu Vancea*. In câtu cu intretinerea si provederea cu tote cele necesaria acelor trei teneri nu se ar' exhaustiá de totu venitul celor 10,000 fl. v. a., sum'a ce va remané din acestu venitu, va fi a se capitalisá pana atunci, pana cându va aduce venitu suficientu spre a mai poté fi suscepti si alti teneri in Seminariulu numitu. Dau deplina libertate Prea Veneratului Capitulu Metropolitanu, caruia i-incredintiezu perfect'a administrare a acestei fundatiuni, cá din casu in casu se pota fiesá número si person'a teneriloru, eschisivu fi de preoti seu laici intelligenti seu industriasi dela orasie numai, cari voru fi a se intretiené din acésta fundatiune.

16. Tóta averea mea imobila, care constá din unu bunu, ce lu am in hotarulu comunei Sucal'a, si care este susceptu in protocolulu cartei funduare

de sub Nr. 17 a aceleasi comune A + 1—50 numerii ordinari, precum si tota averea mea mobila, câta se va aflá in momentul mortei mele, fia ace'a in bani gata, vite, bucate, vinuri, mobilia, recuise de casa culina si economice o testezu fratelui meu Tom'a Rusu, pre care-lu-denumescu de erede universalu alu meu.

17. De esecutoru testamentariu denumescu pre Domnulu advocatu Ludovicu Csató, carele altu-cumu finu fiendu-mi, cá remunerare pentru ostenelele sale i-lasu caleas'a mea cu doi cali.

Documentulu acest'a, pre care lu-am scrisu in totu cuprinsulu seu si lu-am subscrisu cu mân'a mea, contine ultim'a mea dispositiune testamentaria, si voiescu cá acest'a se se considere de testamentulu meu.

Blasiu 1 Octobre 1884.

Teodoru Rusu

canonicu metropolitau.

Subscrisii martori, cari de odata ne am aflatu presenti in cas'a Revend. Domnu Teodoru Rusu, pre care lu cunoscemu in persona, marturisimu, cumcá provocati fiendu ne-am prezentatu la cas'a densului, unde ajunsi, apoi scose documentulu constatoriu din doue cole, si in presentia nostra ni-a dechiaratu in limb'a nostra materna, pre care o vorbimu, cumcá documentulu aratatu l'a scrisu si subscrisu cu mân'a lui, ne spuse totu odata, cumu-cá documentulu acest'a pre carele si noi mai diosu lu-subscriemu, contine ultim'a dispositiune testamentaria a densului.

Blasiu 1 Octobre 1884.

Virgiliu Bobu m. p.

martoru testamentariu.

Enea Hodosiu m. p.

martoru testamentariu.

II.

Testamentu scripturísticu, scrisu si subscrisu de mana straina — testatorele ne-sciendu nece scie, nece ceti —.

1 fl.
timbr.

Pentru cá dupa mortea mea, se nu se intemple certe intre eredi mei in privintia averei, ce va remané de mine, fiendu deplinu sanetosu si cu mentea limpede, din volia libera, nesilitu de nimenea facu urmatoriu

T e s t a m e n t u.

1. De eredi universali ai miei denumescu pre soci'a mea nascuta Julian'a Gronescu si pre fiii miei Ludovicu si Adrianu.

2. Diuimetate din averea mea mobila o lasu supra-numitei mele socie, éra cealalta diuimetate o voru impartí in modu egalu intre sine fiii miei Ludovicu si Adrianu.

3. Soci'a mea pre lunga partea ei desemnata in punctu 1 va avé dreptulu de a locuí pana va traí in cas'a mea, ce se afla pre fondulu internu

din Blasiu Nr. casei 120, si a folosi bunulu meu din Hususeu susceptu in protocolulu cartei funduare a aceleia-si comune de sub Nr. 114 A + 1—24 numeri ordinari; proprietatea casei inse precum si a bunului amintitu va fi asupr'a numitiloru miei fi.

4. Bunulu meu din Turd'a susceptu in protocolulu cartei funduare de sub Nr. 130 A + 1—50 a acelu-si opidu i-lu testezu filoru miei Ludovicu si Adrianu.

5. De tutore denumescu pre amiculu meu Alesandru Blasianu.

6. Economía se o conduca tutorulu si soci'a mea, puaa cându fiii miei voru deveni maioreni.

Testamentul acest'a scrisu in limb'a romana, cá limba materna a testatorelui, pre care si martorii o vorbescu pre deplinu, s'a cetitu din cuventu in cuventu prin martorele Petru Dobrin in presinti'a celoru alalti martori, subscrisi, apoi dupa cetirea testamentului, testatorele Joanu Turcu, pre care martorii lu cunoscu in persona, a dechiaratu limpede, cumcà documentulu acest'a contine ultim'a lui vointia testamentaria; in fine martorele Petru Dobrinu a scrisu pre documentulu acest'a numele testatorelui, éra densulu au apesatu semnul crucei in aintea numelui; éra cumcà tote acestea asia sau intemplatu adeverescu si martorii subscrisi.

Blasiu in 2 Novembre 1884.

✕ **Joanu Onisioru**
testatore.

prin **Petru Dobrin** m. p.

subscriitoriu de nume si martoru testamentariu.

Petru Longinu m. p.
martoru testamentariu.

Tom'a Campeanu m. p.
martoru testamentariu.

✕ **Petru Sanceleanu**
martoru testamentariu.

prin **Tom'a Campeanu**
subscriitoriu de nume.

(Va urmá).

Ludovicu Csato.

Literatura.

In Numerulu 19 alu foiei basericesci din anulu curente amu fostu publicatu un'a carticica de rogatiuni numita: „Icon'a sufletului“ compusa de O. D. Vasiliu Patcasiu preotu gr. cat. in Er-Hatvan. Noi atunci erámu de firm'a credintia, cumu-cà cartea va fi aprobata de Prea Veneratulu Ordinariatu episcopescu de Gherl'a, sub acarui jurisdictiune stá O. D. preotu auctoriu. Am crediutu acést'a, pentru-cà este lege basericesca, cá carti ce atingu credinti'a si moral'a predicata de baserica atátu de aproape cá un'a carte de rogatiuni, inainte de tiparire se se reveda si aprobeze de catra Ordinariatulu respectivu. Nu este legea acést'a un'a lege capritiosa, ci este un'a lege forte intielepta.

Ea se baséza pre motivulu de a tiené credinti'a si moral'a bisericeii curata si libera de ori ce gresielá, ce prin atari opuri tare usioru s'ar' latf si in clerulu si poporulu credintiosu. Si fiendu-cá in fia-care diecesa Ordinariatele suntu in prim'a linia chiamate a vighiá preste puritatea credintiei si a moralei, asia ele au dreptulu nedisputabilu a revedé si apoi a aprobá seau a respinge ori ce opuri, ce tractéza seau atingu credinti'a seau moral'a bisericeii. Afora de ace'a Ordinariatele dispunu de poteri mai multe si mai capaci decâtu unu individu singuraticu, si asia mai usioru pota aflá erorile, ce cu voi'a seau fara voia s'ar' poté stracurá in atari carti. Numai pre calea acést'a se pote pastrá in bastic'a catolica puritatea si unitatea credintiei. Precándu deca va merge unulu fia-care de capulu seu, atunci tienerea unitatei si pastrarea puritatei credintiei este imposibile.

In dilele trecute O. D. autoriu ni tramise unu esemplariu din cartea de rogatiuni amintita. Mare fu mirarea nostra, cându amu vedíutu, cá cartea nu este aprobata de nici unu Ordinariatu. Nu voimú se mai cercámu, unde este caus'a, de nu este aprobata; ore in impregiurarea ace'a, cá O. D. autoriu nu o a supusu revederei si aprobarei mai inalte, seau dora de acolo s'au respinsu. Destulu atát'a, cá cartea nu are nice un'a aprobare. Impregiurarea acést'a ni si aróta, cumcá ce pusetiune avemu se luamu noi facia de cartea acést'a. Va se dica o vomu considerá singuru cá pre unu productu literariu, fora de a ni adrogá dreptulu de a o recomandá cá carte de rogatiuni nimeniua, fiendu-cá prin acést'a amu taiá in dreptulu Prea Veneratelorú Ordinariate, si ni amu adrogá unu dreptu, ce li compete loru, ce'a ce noi nu voimú, cá unii, cari nice un'a iota nu voimú se ne abatemu dela legile si disciplin'a basticésca.

In basticá se folosescu doue specii de cãrti, anume, cãrti rituali, si cãrti de rogatiuni. Cele de antaiu suntu pentru implinirea cultului divinu, éra celelalte suntu pentru nutrireá sentiului de pietate in poporulu credintiosu. Din cele de antaiu unele suntu eschisivu pentru preotu, precumu Liturgierulu, éra altele pentru cantori, precumu e octoechulu, menologiulu si altele. Cele de a dou'a, seau cartile de rogatiuni suntu numai pentru poporulu credintiosu. Cãrti de rogatiuni noi avemu pana acumu doue mai insemnate, anume Acatistulu aprobatu de Prea Veneratulu Ordinariatu Metropolitanu si Anghir'a mantuirei aprobata de Prea Veneratulu Ordinariatu episcopescu de Gherl'a. Amendoue acestea suntu tare bune si tare frumose, asia cátu ele suplinescu lips'a nostra pre terenulu acest'a. Catra aceste s'a mai adausu acumu a trei'a, anume „icon'a sufletului“ de O. D. Vasiliu Patcasiu. Cartea acést'a noua de rogatiuni sta din 138 de pagine in 16°. Rogatiuni pentru poporu contine numai forte pucine. In cea mai mare parte contine cantari dela manecatu, liturgia, inseratu si cateva dela alte functiuni basticesci, cari altumintrule cu tare pucine exceptiuni se afla tote in octoechulu celu micu. Din punctulu acést'a de vedere cartea este mai multu un'a carte rituale de cátu un'a carte de rogatiuni. Dintre rogatiuni unele suntu camu nenimerite. Asia la pag. 56 rogatiunea, cându intri in basticá „*Intravoi in santa basticá scl.*“ este rogatiune pentru preotu, cându intra in altariu la s. liturgia si nu este bine, cá din ea se se faca rogatiune pentru laici¹⁾. La pagin'a 72 rogatiunea pentru

¹⁾ In limb'a mai culta romanésca nu avemu termini deosebiti pentru rogatiunile preotiesci si pentru cele ale poporului. In limb'a mai vechia inse cu terminu slavicu rogatiunile preotiesci se numescu: *moltife*, éra cele ale poporului se numescu: *ocinasie*. Acumu D. autoriu din *moltife* a facutu *ocinasie*.

cei morti: „*Domnedieulu susfeteloru si a totu trupulu*“ este rogatiune pentru preotu, prin care cu darulu preotiescu imploreza binecuvantare preste celu mortu, éra nu pentru laici, si nu este bine, cá din ea se se faca rogatiune pentru laici. Mai contine dupa ace'a cartea si catavasiile nasterii, invierii si a crucei. Celelalte inse suntu lasate afora, nu scimn din ce cauza. Curiosu ni a venitn intr'una carte de rogatiuni indreptariulu pentru punerea catavasieloru, care ar' avé locu numai in una carte rituale. Ni a venitn lucrulu acest'a cu atátu mai curiosu, cá in indreptariulu acest'a este vorb'a si de catavasiie, cari chiaru in cartea acest'a nu suntu tiparite nicairi. La capetu suntu si doue viersuri, dintre cari unulu totu mai merge. Alu doile inse este forte reu si contine si lucruri absurde. Asia p. e. se dice despre mormentu: unu sufletu care-aici, adencu e inmormentatu. Crestinulu celu adevératu scie, cá in mormentu se ingropa numai trupulu, éra nu si sufletulu. Éra in strofa antaia se dice:

„In planulu celu secretu
 „É unu campu. frumosu, verdeosu
 „In giuruu cerculariu
 „É unu stratu cu flori pomposu.

Ce va se dica cuvintele aceste, noi nu intielegemu. Apoi in a dou'a poesie metrulu este tare reu si cadenti'a laca si urita. Autoriulu dice cá le-a publicatu numai pentru vechime si pentru melodi'a cea frumoasa, Acumu tare vechi de securu cá nu suntu. Acést'a o aréta limb'a si metrulu. Melodi'a inse din cartea acest'a nu o va aflá nimene, cace acoló suntu numai cuvintele éra nu si melodi'a pusa pre note. Si asia resonulu publicarei loru nu esista. La capetu se afla si doue pricesne dintre cari un'a pentru serbatori este in versuri. Acést'a inse si face de capu. Ea este una versificatiune ridicula a pricesnei celei sublime luate din psalmi, carea se incepe cu cuvintele: *spunemi Domne sferstitulu dileloru miele, si numerulu aniloru, care mi ai pusu, cá se intielegu de ce me lipsescu eu.* Se roga prin cuvintele aceste frumoase psalmistulu, cá Domnedieu se-i spuna, câte dile mai are pre pmentu, cá din ace'a, se cunosca, cátu suntu de mari lipsele lui morali, spre implinirea caror'a din vin'a s'a propria tempulu, ce dupa dreptate il va fi mesuratu Domnedieu, de securu nu-i mai pote ajunge. Suntu cuvintele aceste suspinulu celu mai adencu a unui sufletu consumatu de penitentia, suntu viersulu celu nadusitu a unei inimi, ce vediendusi multimea reutatiloru sta se se indoiesca, deca mai merita iertare seau nu mai merita, si deca se mai pote intorce seau nu; suntu vocea penitentelui, ce a cadiutu la pamentu inspaimentatu de multimea pecatelor, si nu cuteza a mai cere dela Domnedieu iertare, ei forte frumosu se roga, cá Domnedieu se-i spuna numai lipsele. Domnuu autoriu faceá forte bine, deca cuvintele aceste nu le mai versificá, prin ce a facutu din ele un'a adevérata parodia si caricatura. Astu-feliu la densulu cuvintele aceste suna:

„Spunemi Domne finitulu mieu,
 „Si numerulu dileloru, ce am eu
 „Cá se intielegu, de ce voiú se pieiu.

Ce lipsa potiu avé, cá Domnedieu se-mi spuna dilele „ce amu eu“. Aceste le potiu calculá inmultindumi anii etatei cu 365. Apoi ce mi pote folosí se sciu „de ce voiú se pieiu“, de colera, de tifusu, oftica seau de fiere selbatice. Nu numerulu dileloru, ce le am, dorescu se le sciu dela Domnedieu, cace acele mi le sciu eu, nice pentru ace'a voiescu se le sciu, cá se intielegu de ce bola voiú perí, ei voiescu cu psalmistulu se sciu, câte dile voiú mai avé, cá apoi se cunoscu, cátu de scurtu este tempulu ce-mi mai remane puntru penitentia,

cá acel'a selu intrebuintiezu bine. Afora de aceste metrulu si cadenti'a in pricésn'a acést'a suntu cá lovite cu leuc'a. Spre proba aducemu cuvintele urmatore imediatu dupa cele citate.

„Se me mantuescu de amaru
 „Primesce arderea, ce ti o aducu
 „Totu de a un'a tfe se-ti cântu.!

Pentru-ce se se mai latiesca si atari lucruri rele printe cantorii nostrii, ce si fora de ace'a cânta cei mai multi forte rcu. Astu-feliu cu pricésn'a acést'a O. D. autoriu din unu lucru forte frumosu in prosa a facutu unu lucru forte uritu in poesie.

Cartea din cestiune dara a voitu se fia mai multu un'a carte de rogatiuni si este mai multu un'a carte rituale. Cá carte rituala inse i lipsescu prea multe, fiendu-cá tote lucrurile suntu ciungarite. Paraclisulu cela frumosu alu Prea Curatei Fetiore e ciungaritu, Prohodulu mortiloru e ciungaritu, catavasielē suntu ciungarite, si asia nice cantorii nu o potu folosi. Cu unu cuventu cartea sufere de gresiel'a distinctiunei lucrurilor. In ea s'au confundatu de totu tare conceptulu unei cârti de rogatiuni cu conceptulu unei cârti rituali. Cá carte de rogatiuni contine prea multe lucruri, ce in un'a tare carte nu potu avé locu. Cá carte rituala nu contine multe lucruri, ce un'a atare carte ar' trebui se le contiena. Mai departe s'au confundatu in ea rogatiunile liturgice ale preotului cu rogatiunile de pietate ale poporului, si astu-feliu intregu planulu ei este gresitu.

Zelulu Domnului autoriu este laudabilu, si chiaru pentru ace'a amu aretatu aci defectele opului seu, cá pre venitoriu se le pota incungiurá. Altu-mintrule in literatura zelulu inca nu este de ajunsu. Literatur'a nu pune atát'a pondu pre zelu, câtu mai mai multu pre productulu zelului. Si apoi facia cu productele zelului literatur'a nu cunosec decâtu numai una singura lege, si acést'a este neindurarea, dupa care deca productulu zelului nu e bunu, ea respinge productulu fora leacu de mila, căce ea nu are lipsa de zeluri mari ci de producte mari si bune a zelului: Si numai de legea acést'a dictata de principiēle progresului ne am tienutu si noi, cându am scrisu critic'a acést'a, fiendu-cá in lucrurile de literatura nu cautamu in faci'a nimenuia, nu cautamu la ace'a, cá cine este si câtu l'a constatu, ci ce a produsu.

Schelete de predici.

Despre ispite.

Testu „*Fericitu barbatulu, care sufere ispitele cu pacientia, „pentru-cá dupa ispita va primi coron'a vietiei, ce o „u promisu Domnedieu totitoru celoru ce suferu*“.

Jac. II. 12.

E s o r d i u.

Multe si mari suntu ispitele la pecatu, caror'a suntu omenii supusi cu permisiunea lui Domnedieu. Eu si voi toti o scimu acést'a din esperinti'a propria; ma scimu, cá nu odata amu fostu si invinsi de acele. Esemplu ni suntu protoparinti' in paradisu; esemplu Israelitii cu vitielulu de auru; esemplu Davidu cu Betsabe. Pentru ce inse atâte ispite? Nu ar' fi ore mai bine, candu acele nu aru esiste? Nu! Nice decum, pentru-cá ispitele ne ajuta antâiu la lupte cu triumfu, si a dou'a, la coroni cu gloria.

I.

Ispitele ni suntu de mare folosu, fiindu-cà ele ne ajuta la lupte cu triumfu a) asupr'a nostra, pentru-cà,

α) deca nu ar' fi patimile maniei, resbunarei, invidiei s. a., atunci nice virtutile pacientiei, blandetiei si iubirei nu aru fi asia stralucite. Esemplulu lui Davidu cu Saulu.

β) deca n'ar' fi pofta trupesci spre desfetari, spre avere, necuratia si altele, atunci nice virtutile inocintiei, umilintiei si a castitateri nu ar' fi asia frumoase.

b) asupr'a lumii, pentru-cà

α) lumea se lupta in contr'a nostra cu doue sabie; cu un'a ne lingusiesce, cu alt'a ne amenintia.

β) deca acum nu aru fi lingusiri si amenintiari in lume, atunci nice virtutile constantiei, fidelitateri si altele nu aru fi atâtu de pompose. Exemplu ne suntu martirii.

II.

Ispitele inse suntu de folosu omeniloru si pentrucà ni ajuta la corone pline de gloria, si anume;

a) aici pre pamentu prin ace'a, cà

α) ni da coron'a cea superba a consciintiei linistite. Exemplu S. Paulu, care a potutu dice: buna lupta m'am luptatu scl.

β) Coron'a numelui bunu inaintea contemporaniloru si a posteritateri.

b) Dincolò de mormentu

α) coron'a vietiei de veci din man'a Rescumperatoriului;

β) coron'a gloriei de a se desfeta la olalta cu angerii, cari au invinsu ispit'a cea mai mare. Santulu Augustinu dice: fora ispita nu e lupta; fora lupta nu e triumfu, fora triumfu nu e corona.

Epilogu.

Pentru ace'a nu ve plangeti nice in ispit'a cea mai mare in contr'a lui Domnedieu. Din contra ve bucurati, cà Ddieu prin ele vi da ocazioni asia frumoase si bune la triumfu si la corone.

Varietati.

In dilele trecute Escellentia Sa Ministrulu r. u. de culte si instructiunea publica D. Augustin Trefort a fostu in Gherla spre a se convinge despre lipsele cele mari ale diecesei acesteia la resiedinti'a episcopesca, unde nu este baserica catedrala decâtu una basericutiã mica si pentru una baserica parochiala, decum pentru una baserica catedrala; mai departe nu este resiedintiã episcopesca, nu este edificiu seminarialu, ci ambele suntu nesece case inchiriate dela Armeni. Precum se vede Escellentia Sa D. Ministru s'a convinsu, cà lucrurile in Gherla asia nu mai potu remane, din care cauza, precum suntemu informati din foi indata, dupa reitorcerea sa la Pest'a a tramisu pre secretariulu Leövey Sándor in faci'a locului la Gherla, cà se caute locu pentru edificarea basericei catedrali si se faca cele de lipsa si pentru seminarulu clericalu.